





Кыска тайылбыр

дөмшөмнөр бар болса, ону чайладыры-биле хуузаары айткан тускый айттымшык. Биюктү ажил-агы субъекттеринге өөр.

РСФСР-нин Дээди Совети 1991 чылдың март 22-де «Чижилге болгаш барааннар рыноктарына монополисттер (тергилдер) ажил-чорудулганы кызыгаарла дугайында» Хоюлуун хууза алган. Ол хоюлуун 1991 чылдын апрель 25-те «Тувинская правда» солуга парлаан. Бо хоюлуун тыва дым кыргызга парлаар дугайында чон узун мөселдерин кылган турарын барымдаалаан. Тыванын Монополияга ууур өргөлдүгүн дилэнс уугаар «Шык» солугуун редакциясы парлаан үндүрүп турары бо.

Ол мекен дөмшөмнөр өргөлдүгүн ажил-чорудулганын дугайында мөөн алышка чүлдөр (13, 14, 17, 18, 21, 22, 24, 27, 28) хамаарып. Оон-биле тергелестер бо хоюлуунда монополисттер ажил-чорудулганы кызыгаарлаар, чижилгени калбарырынга шалтараалынын эрге-хуузаарынын түрүн өргөлдүгүн ажил-чорудулганын база ол өргөлдүгүн бо хоюлуунда чүлдөрүн (чүлдөр 5, 6, 7, 8, 9, 10, 17) хамыжары ажил-агылар субъекттеринде истергелге болуп турар. Устуга айтканым чүлдөрүн дөмшөмнөр турарларын дугайында комунда бижиктерин оңтук деңсээр өргөлдүгүн уук чок кээп турар. Ындыг-лаа болза тыва хамаатандардан, ылангыча тыва удуртукчулардан, тускый өргөлдүгүндө комундаар колдуун, да келбес. Чүге ындыгыл? Хоюлу биленде бе? Негеле, харымсалга чогууда бе? Хоюлу-дүрүмү өрөөнөйүн турарында бе? Тыва солугуна парлаан тыванын турарында бе? Ындыг айтырыг тыстын кээр боор чүве-дир.

База бар-ла болгай. Ооң бир чижилгеге бистид республиканың парлаанта өргөлдүгүн чогур уезинде хоюлу-дугу парлааннар. Дээди Совет башкарып келген дээр болза шыл боор. Бо чылдын октябр айда «Тыва Республика» хуузаарынын тергелестеринде (салым алышчыларын) өргөлдүгүн камгалаар дугайында Хоюлуун хууза алган. Бо кижин бурзунга хамаарып, оон амыдырал-чуртталганын-биле холбашкан чугула Хоюлу-ла болгай. Бо Хоюлу-биле бистид республиканың чоңу каян парлаарын манап орад-дыр.

Чижилге болгаш барааннар рыноктарына монополисттер ажил-чорудулганы кызыгаарлаар дугайында

I кезээ НИИТИ ЧҮҮЛДЕРИ

1 чүдү. Хоюлуунуң сорулгаары. Хоюлу болза монополисттер ажил-чорудулганы болгаш ак сеткилдиг эвес чижилгени болдуруу болгаш, кызыгаарлаарынын база солуктарынын организастыг болгаш эрге-хоюлуудун үндүзүнөригү тодарып база барааннар рыноктары тургузарында болгаш ажил-агы кылдыр таарыштырып чорударында таарыштыгы байдалдарын хандыраарыгче улганган.

РСФСР-ниң

чижилге — каян ажил-агынын башкарып чорудуу субъекттеринин тускайлап хөдөйишкенин үк рынокка барааннар саварыла-газынын ниити байдалдарында оларнын кайы-бирээниниң салдар чедир аргазым ажил-агы-биле кызыгаарлап, херегелекче негеттинга турар ындыг барааннар аялг берип турда, ажил-агынын чорудуу турар ол субъекттеринин маркумтуг болуру-дур.

ХОЮЛУЗУ

1) өргөлдүгүн (тарифтерин) бедиринге, куудуларыгче азы хөвөр арттырыныг; 2) деңсээр принципин баарынын саварынын азы салым алышынын хөмчөзүнүн талазы-биле ассортментинин талазы-биле бир болза салым алышчыларын (чакыччыларын) талазы-биле рынокту хуваарыгче; 3) ажил-агынын чорудуу субъекттеринин рынокте кирерин кызыгаарларыгче азы оларын оон чайладырыгче улганганда хоруттувур болгаш күш чок болуру-дур.

II кезээ

1. Барааннар рыноктарын болгаш чижир чорукту хөгжүдөр, монополисттер ажил-чорудулганын кызыгаарлаар болгаш ак сеткилдиг эвес чижир чорукту болдурувас талазы-биле күрөө политикамын чорудар дээр РСФСР-нин Министрлер Чөвүлдүгүнүн составына РСФСР-нин Монополияга ууур күрөө соганары.

Монополисттер ажил-чорудулганы

1) рынокка ховарташканын тургузар азы хөвөр арттырар бир болза өркеттерин бедир сорулга-биле саварыладан барааннарнын хураары; 2) рынокте контрагентте ажил чок азы керөөн чүлдүгү хамаарышка негеледерин (сан-хөө акша-хөргөнгүл, оон иштинде даштыкы валютага, чак этти, материалдарын, кымыларын, квартерларын, контрагенттин ажилчын кижун болгаш оонга эске чүлдөрин) алабары; 3) ажил-агынын чорудуу субъекттеринде деңсээр контрагенттин деңсөө байдалга тургуза бээр ылгай керүүшкүнтүг негелдерин керээте кирерин; 4) контрагент (тергелечки) союугурап чок барааннарга хамаарып негелелерин керөөте кирер дээр чүдө ындыг байдал турда, керөөн чарам-биле чөпшөрөжери; 5) рынокте киреринге (рыноктан үнөкөт) ажил-агынын чорудуу турар эске-даа субъекттеринге шалтараалы-намын тургузарыг;

III кезээ

1) өркеттерин (тарифтерин) бедиринге, куудуларыгче азы хөвөр арттырыныг; 2) деңсээр принципин баарынын саварынын азы салым алышынын хөмчөзүнүн талазы-биле бир болза салым алышчыларын (чакыччыларын) талазы-биле рынокту хуваарыгче; 3) ажил-агынын чорудуу субъекттеринин рынокте кирерин кызыгаарларыгче азы оларын оон чайладырыгче улганганда хоруттувур болгаш күш чок болуру-дур.

Кыска тайылбыр

12 чүдү. РСФСР-ниң Монополияга ууур комитетинин буюу өргөлдүгүн Монополияга ууур комитети болза; Хоюлуунуң оларнын хажыткан чоруктарын соксамдырыгын дугайында, баштайгы байдалды катап тургузар дугайында, оларын албаалар аңгылаар дугайында, бо Хоюлу-дуга чөпшөк керээрлерин күш чок болулар азы өскертп дугайында албан өскертп бижимел айттымшыкынарын ажил-агынын чорудуу субъекттеринге бээр; хоюлу-дүрүмге дүшпөс оларын хууза алган актыларын күш чок болулар азы өскертп дугайында, хажыткан чоруктарын соксамдырыгын дугайында, оларнын хажыткан чоруктарын соксамдырыгын дугайында, ажил-агынын чорудуу субъекттеринин рынокте кирерин кызыгаарларыгче азы оларын оон чайладырыгче улганганда хоруттувур болгаш күш чок болуру-дур.

V кезээ

1. Барааннар рыноктарын болгаш чижир чорукту хөгжүдөр, монополисттер ажил-чорудулганын кызыгаарлаар болгаш ак сеткилдиг эвес чижир чорукту болдурувас талазы-биле күрөө политикамын чорудар дээр РСФСР-нин Министрлер Чөвүлдүгүнүн составына РСФСР-нин Монополияга ууур күрөө соганары.







